

Enterala nutritionslösningar och tillbehör för enteral nutrition, riktlinje för förskrivning

Författat av: Ulrika Ekström, nutritionscontroller läkemedelscentrum, Jonna Björkegren, dietist neuro- och rehabmedicinska kliniken

Berett av: Expertgrupp nutrition, läkemedelskommittén, Kompetensgrupp nutrition och munhälsa

Beslutat av: Maria Palmetun Ekbäck

1 Inledning/syfte

Nutritionsbehandling ska betraktas på samma sätt som annan medicinsk vård och behandling. Ett gott näringstillstånd är nödvändigt för god livskvalitet, för att förebygga sjukdom, återvinna hälsa och för att medicinsk behandling ska ha bästa möjliga effekt (HSLF-FS 2022:49).

Enteral nutrition innebär att näringstillförsel ges direkt till mag-tarmkanalen och övervägs i de fall oralt intag av olika skäl inte är tillfredsställande eller möjligt. Tillförseln kan ske genom sond via näsan eller genom gastrostomi via buken. Den kan med fördel kombineras med vanlig mat eller kosttillskott via munnen då detta är möjligt (vårdhandboken, enteral nutrition).

Definition av enteral nutrition

Näringstillförsel direkt till magtarmkanalen. Denna kan ske via till exempel nasogastrisk sond eller gastrostomi.

Syfte

- Att förskrivning av enterala nutritionslösningar och tillbehör för enteral nutrition sker enligt de avtal som Region Örebro län slutit med leverantörer och distributör.
- Att tydliggöra vilka mängder och egenavgifter som gäller vid förskrivning så att detta tillämpas lika över regionen
- Att tydliggöra att förskrivning av enteral nutrition ska ske utifrån en individuell ordination som en del i en behandling som följs upp och utvärderas.

2 Omfattning/tillämpningsområde

Av Region Örebro län subventionerad förskrivning av enterala nutritionslösningar och tillbehör för enteral nutrition utanför läkemedelsförmånen. Riktlinjen omfattar alla åldrar och all förskrivning oavsett vårdgivare. Förskrivning sker inte inom slutenvården där beställs avtalade produkter av respektive enhet.

Denna riktlinje omfattar endast produkter som används via anlagd infart för enteral nutrition, se separat riktlinje för nutritionsprodukter som intas oralt. För produkter som förskrivas till barn under 16 år inom läkemedelsförmånen se separat dokument "livsmedel för speciella medicinska ändamål – riktlinje för förskrivning inom läkemedelsförmånen till barn under 16 år". För riktlinje avseende

utformning och uppföljning av enteral nutritionsbehandling, se ”Enteral nutrition, uppstart, behandling på vårdavdelning och utskrivningsplanering”.

3 Ansvar och roller

Verksamhetschefen ansvarar för att riktlinjen är känd i respektive verksamhet och för att det finns förutsättningar inom verksamheten som gör det möjligt att följa rutinen.

Enteral nutrition är alltid specialiserad nutritionsbehandling. Produkter som ordinerar inom ramen för specialiserad nutritionsbehandling kan förskrivas av dietist eller läkare med särskild kompetens inom enteral näringstillförsel inom Region Örebro län. Förskrivaren har ett personligt ansvar att följa aktuell upphandling och denna rutin.

4 Avtal som styr riktlinjen

Region Örebro län upphandlar livsmedel för speciella medicinska ändamål (FSMP) gemensamt i Femklövern där regionerna Sörmland, Dalarna, Uppsala, Västmanland och Örebro ingår. Såväl beställningsportal, distribution som produkter är upphandlade.

Upphandlade produkter

Upphandlingen innefattar ett brett sortiment av produkter som ska förskrivas i första hand. Det finns dock möjlighet att inom subventionen förskriva även produkter som inte är upphandlade, det gäller de produktgrupper där avtal saknas samt om man ej kunnat hitta en upphandlad produkt som fungerar för patienten.

5 Subvention

Enterala nutritionslösningar och tillbehör för enteral nutrition förskrivas och subventioneras av Region Örebro län. Produkter för enteralt bruk förskrivas även till personer som bor i särskild boendeform (särskilt boende, korttidsboende, LSS-boende) om följande förutsättningar är uppfyllda:

- Patienten är folkbokförd i Region Örebro län
- Produkterna är nödvändiga då individens energi- och näringsbehov inte kan tillgodoses genom anpassningar av mat och måltider alternativt att de ingår i en specifik sjukdomsbehandling.
- Förskrivningen görs i avtalad webbaserad förskrivningsportal (se nedan).

5.1 Mängder och kostnader

Avgift för receptförskrivning tas ut enligt gällande taxa och omfattas av högkostnadsskyddet för vårdbesök. Ny avgift tas ut vid varje förskrivning förutom om förskrivaren gjort ett uppenbart misstag som behöver korrigeras. Rekommenderat antal uttag per förskrivningstillfälle är upp till sex stycken, färre vid nyinsatt behandling eller där man förutsätter att behandlingen kommer behöva justeras.

Mängd per uttag

Som mest får produkter motsvarande det som är ordinerat för en månad förskrivas per uttag, förutsatt att minsta förpackningsstorlek tillåter detta. Patienten kan om hen önskar beställa flera uttag åt gången men får då betala egenavgift motsvarande antalet uttag som beställs.

Egenavgifter

Egenavgifter för nutritionsprodukter finns i flera nivåer; kosttillägg, halv nutrition, hel nutrition, egenavgift barn. En egenavgift tas ut per uttag. Undantaget är om förskrivaren gjort ett uppenbart misstag i förskrivningen som behöver korrigeras, då kan ett enstaka uttag skrivas utan egenavgift. På produkter som finns i olika smaker kan patienten själv byta smaker utan att behöva nytt recept, det görs i samband med beställning hos mediq.

Taket för egenavgifter gällande nutritionsprodukter är 1500kr per månad. En patient kan på grund av nytillkomna svårigheter eller andra förändrade omständigheter behöva en ny ordination mitt i en månad. För en patient som redan betalat 1500kr innevarande månad förskrivs ett kompletterande recept med ett uttag och noll kronor i egenavgift.

5.2 Personer upp till 18 år

Upp till 18 års ålder är egenavgiften för förskrivning alltid 120kr per uttag.

5.3 Personer över 18 år

Nivå 1: Kosttillägg - 250kr per uttag

Vid enteral nutrition används denna nivå för upp till 3 kosttillägg per dag som administreras via spruta som komplement till övrig mat som intas per os. Inkluderar även berikningspulver, vätskeersättning, probiotika och andra specialprodukter. Denna nivå används även för de patienter som enbart har behov av tillbehör till enteral infart som ej används till nutrition.

Nivå 2: Halv nutrition – 750kr per uttag

Sondmat som komplement till övrig mat. Mer än 3 näringsdrycker via enteral infart som komplement till övrig mat. Denna nivå används även vid kombination av sondmat och kosttillägg per os som komplement till övrig mat.

Nivå 3: Hel nutrition – 1500kr per uttag

Sondmat eller andra nutritionsprodukter som enda näringskälla. Smakportioner eller sväljträning med vanlig mat kan förekomma.

Förskrivning av plastprodukter och övriga tillbehör

Kostnaden för tillbehör för administration av enteral nutrition ingår i egenavgiften för nutritionsprodukterna. Plastprodukter förskrivs på separat recept med noll kronor som egenavgift. Detta för att förenkla hanteringen med egenavgift max 1500kr per månad. Plastprodukter ska förskrivas i de volymer som beräknas behövas utifrån aktuella rekommendationer. Om patienten på eget önskemål utan medicinsk indikation önskar använda fler eller andra plastprodukter än de som bedöms nödvändiga kan de förskrivas mot att patienten debiteras fullpris för produkten. Det hanteras manuellt av förskrivaren.

- Sprutor ska förutom vid mycket stor infektionskänslighet vara flergångs och användas 1 vecka per spruta. Tätare byten kan behövas vid vissa läkemedel som bildar beläggning i sprutan. Som huvudregel förskrivs 60ml sprutor med ENFIT. 10 eller 20ml kan förskrivas om de är nödvändiga för att administrera läkemedel eller spola jejunumslang.
- Aggregat är engångsprodukter och ska förskrivas ett per måltid. Antalet måltider per dag ordinerar av dietist i samråd med patienten, som grundregel rekommenderas 3-4 måltider per dag.
- Gastroknapp (mic key) bytes var 3:e månad
- Kopplingslangar är flergångsprodukter och bytes en gång per vecka till en gång per månad.

- Behållare för vätska eller egenblandad sondmat kan förskrivas i undantagsfall men i huvudsak rekommenderas patienten att använda egen diskbar behållare som fungerar tillsammans med aggregaten.
- Omläggingsmaterial som skin X kompress för gastrostomi förskrivs vid behov. Nasofix fixeringsplåster för sond förskrivs eller om behovet är mer kortvarigt lämnas ut från patientens mottagning pga. stor förpackningsstorlek.

Ryggsäck och bordsstativ förskrivs vid behov. Droppställning kan inte förskrivas, för patienter med hemsjukvård eller inom särskilt boende tillhandahålls droppställningen av kommunen. Om patienten har rullstol eller rullator kan arbetsterapeut i regionen eller kommunen förskriva droppställning för rullator/rullstol. För patienter med sondmatsbehandlingen som egenvård lånas droppställning ut av regionen.

Sondmatpumpar förskrivs i Websesam, en pump per patient.

6 Förskrivning

Förskrivning görs via avtalad förskrivningsportal. I nuläget är det Mediq Direct.
<http://direct.mediqverige.se>.

7. Ansökan om behörighet

För att få behörighet att förskriva livsmedel för speciella medicinska ändamål behöver förskrivaren genomgå ett utbildningspaket. Därefter kan ansökan om behörighet göras av närmaste chef.

Information om utbildningarna och aktuella länkar finns på Vårdgivarwebben under rubrik nutrition.

8. Referenser

Vårdhandboken.se, enteral nutrition. Prevention och behandling av undernäring, kunskapsstöd för hälso- och sjukvården, socialstyrelsen 2019

9. Nyckelord

Enteral nutrition sondmat sondvälling PEG sond knapp gastrostomi förskrivning